

MATERIAŁY
ANTROPOLOGICZNO-ARCHEOLOGICZNE
I ETNOGRAFICZNE

WYDAWANE STARANIEM

KOMISJI ANTROPOLOGICZNEJ

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE.

TOM III.

Z figurami (29) i tablicami (I—VI B) w tekście i osobnemi 7 tablicami
w dodatku (w dziale I tabl. VI C—XI; w dziale II tabl. I).

W KRAKOWIE.

NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ.

1898.

Spis rzeczy.

I.

Dział antropologiczno-archeologiczny.

	Strona
1. Olechnowicz Wł. Crania polonica	(1)
2. Ciechanowski S. i R. Urbanik. Materiały do geografii wola i matolectwa w Galicyi	(22)
√3. Brenstein M. E. Wykopalisko na folwarku »Rajnie« w powiecie telszewskim na Żmudzi	(38)
4. Magierowski L. Trwanie życia w okolicy Jaćmierza na podstawie metryk z lat pięćdziesięciu (1845—1895)	(41)
5. Wawrzeniecki M. Poszukiwania archeologiczne w Lelowicach i Mioszowie w gubernii kieleckiej	(51)
6. Talko-Hryniewicz J. Materiały do paleoetnologii mogił Azji wschodniej	(57)
7. Demetrykiewicz Wł. Neolityczne groby szkieletów tak zw. siedzących (Hockergräber) w Przemyskiem i Krakowskiem.	(76)
8. Demetrykiewicz Wł. Wykopaliska w Jadownikach mokrych i Gorzowie, oraz inne ślady epoki La Tène w Galicyi zachodniej	(93)

II.

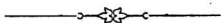
Dział etnograficzny.

√ 1. Anonim. Obszar języka litewskiego w gub. wileńskiej	1
2. Stopka A. Materiały do etnografii Podhala (Zakopane, Kościelisko, Poronin, Czarny Dunajec)	73
3. Tetmajer Wł. Gody i godnie święta czyli okres Świąt Bożego Narodzenia w Krakowskiem	165

Wykopalisko na folwarku „Rajnie“ w powiecie telszewskim na Żmudzi.

Opisał

Michał Eustachy Brenstein.

Dnia 10-go czerwca. 1897 r. natrafiono na folwarku „Rajnie“, odległym od miasta powiatowego Telsz o 4 wiorsty, a należącym do p. Józefa Kamińskiego, przy plantowaniu ogrodu tuż przy ganku domu mieszkalnego w głębokości jednego łokcia na kilka kościotrupów leżących nieopodal od siebie i pięć przedmiotów przy nich. Opis jakoteż i rysunek tych zabytków w zmniejszeniu podajemy niżej.

Dom rajniewski stoi na niewysokiem wzgórzu w oddaleniu $\frac{1}{2}$ wiorsty od gościńca, idącego z Telsz do Łuknik. Wzgórze to, wznoszące się wśród pól i bagnistych łąk znakomicie się nadało na cmentarzysko, z czego też i ludność miejscowa skorzystała. Dowodem tego tradycya utrzymująca, że jeszcze przed półwiekiem przy budowaniu dzisiejszego domu, stojącego w tem miejscu i zakładaniu ogrodu owocowego niejednokrotnie natrafiono na kości ludzkie oraz rozmaite przedmioty z żelaza i brązu, a tegoroczne wykopalisko potwierdza podanie to najzupełniej.

Określenie ilości, kierunku i pozycyi znalezionych kościotrupów nie jest teraz możliwem, ponieważ zostały one przez nieświadomych rzeczy i przesadnych robotników pogruchothane i pomięszane, ze znalezionych jednak przy nich przedmiotów wnioskować można, że na powyższem cmentarzysku w Rajniach grzebanymi byli zarówno mężczyźni jak i niewiasty.

Przedmioty znalezione w liczbie pięciu przy szkieletach są następujące:

1. Celt żelazny, obacz fig. 1. Długość jego wynosi 0·23 metra; średnica przy osadzie 0·042 m. i szerokość ostrza 0·060 m. Analogiczny z nim znaleziony został przez Tad. Dowgirda na cmentarzysku Mełżyn-Kapas na folw. Wizdergi w powiecie szawelskim w r. 1884., lecz o wiele od niego mniejszy¹⁾.

Fig. 1. Celt żelazny z grobu szkieletowego w Rajniach pod Telszami.

2. Celt żelazny, o połowę mniejszy i cokolwiek odmiennego kształtu niż poprzedni. Dług. 0·12 m.; średn. przy osadzie 0·034 m. a szerokość ostrza 0·04 m.

Fig. 2. Celt żelazny mniejszy z grobu szkieletowego w Rajniach.

P. T. Dowgird w sprawozdaniu ze swych poszukiwań na cmentarzysku odkrytem na folw. Wizdergi, opierając się na przypadkowym znalezieniu kilku celtów ze śladami drzewców, które leżały w stosunku do nich w linii prosto-kątnej lub pod kątem rozwartym, przypuszcza — że były one osadzone nie sztorcem jak dzidy, włócznie i t. p., lecz na podobieństwo używanych dotąd toporków (ciupag) przez górali tatrzańskich. Badania archeologów duńskich wykazują jednak, że celty były czasem osadzane także prosto na podobieństwo włóczni²⁾.

Tu nasuwa się nam jeszcze uwaga, że celty znajdowane na Żmujdzi są wyłącznie żelazne i że kształt ich jest inny od kształtu celtów bronzowych. Celty bronzowe więcej krótkie i szersze od żelaznych posiadają nadto zawsze uszko przy nasadzie, co przy żelaznych tylko wyjątkowo się zdarza³⁾.

¹⁾ Pamiętnik Fizyograficzny. T. VIII r. 1888; Tabl. VI fig. 2.

²⁾ Obacz Dr. Sophus Müller. Nordische Alterthumskunde I Tom 1897 str. 250 (Przypisek Redakcyi Dr. W. D.).

³⁾ Obacz: Katalog der Ausstellung zum X Archäologischen Kongres in Riga 1896 Tabl. 22. (Przypisek Redakcyi Dr. W. D.).

3. Część noża żelaznego z ostrzem z jednej strony. Dług. 0·10 m., szerok. 0·025 m., a grubość z tępej strony 0·005 m.

Fig. 3. Część noża żelaznego z grobu szkieletowego w Rajniach.

4 i 5. Dwie bransolety brązowe jednakowej wielkości i kształtu owalnego z końcami niepołączonymi, dającymi się dowolnie rozszerzyć. Zwój zewnętrzny półokrągły, ozdobiony w podłużne wypukłe paski, końce cokolwiek węższe ozdobione takimiż poprzecznymi paskami. Średnica ich wynosi 0·053—0·075 m. a szerokość 0·014 m.

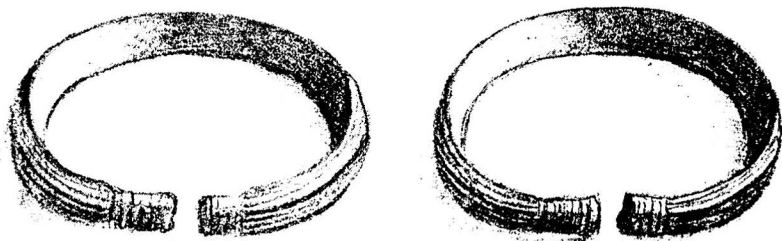

Fig. 4. Dwie bransolety brązowe z grobu szkieletowego w Rajniach pod Telszami na Żmujdzi.

Podobną do tej znaleziono w gub. mińskiej powiecie borysowskim¹⁾, o której wspomina też Józef Łepkowski w opisie zbioru ś. p. Tomasza Zielińskiego²⁾.

Oto wszystkie przedmioty, znalezione przypadkowo na folw. Rajnie, świadczące, że to wzgórze, na którym dziś stoi dom i jest mieszkaniem ludzi żyjących, myślących i pracujących — było niegdyś użyte za miejsce wiecznego spoczynku.

Telsze na Żmujdzi 27. września 1897.

¹⁾ E. hr. Tyszkiewicz. Badania archeologiczne. Tabl. I. fig. 4.

²⁾ Warszawa 1860 r. str. 11.